

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทของวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ต่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ โดยขอนำมากล่าวเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัยครั้งนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการการศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
4. การจัดการศึกษาของไทย
5. แนวคิดในการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชน
6. หลักการ รูปแบบ พันธกิจ การบริหารและการจัดการวิทยาลัยชุมชน
7. บริบทของวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

บทบาทหน้าที่เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากสถานภาพเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาท และหน้าที่ของบุคคลหรือตำแหน่งของบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นและสถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะตัวที่ทำให้เราแตกต่างจากผู้อื่น

ความหมายเกี่ยวกับบทบาท

บทบาทเป็นวิธีที่จะแสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กันว่าจะปฏิบัติอย่างไร หรือสามารถที่จะคาดเดาได้ว่าผู้อื่นจะปฏิบัติต่อตนอย่างไร มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 602) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทครู หรือหน้าที่ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

จำนง อภิวัตน์สิทธิ และคณะ (2540 : 37-38) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง พฤติกรรมที่เห็นได้จากการกระทำของบุคคล ผู้ที่มีสถานภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาท เป็นแบบเดียวกันตามบรรทัดฐานที่กำหนดไว้ หรือบางครั้งคนที่มีสถานภาพเหมือนกันก็มีการแสดง บทบาทต่างกัน อาจพิจารณา ได้โดยแยกลักษณะของบทบาทเป็น 3 ด้าน คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Idea Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความ คาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่งๆ ควรกระทำแต่ อาจไม่มีใครทำตามนั้น

2. บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Percieved Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นกับบุคคลนั้นๆ อาจจะคิดด้วยตัวเองว่าจะเป็นอย่างไรร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยมหรือบุคลิกภาพและ ประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual/ Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงซึ่ง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย

สุพัตรา สุภาพ (2540 : 30) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาท คือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาท คือ สั่งสอนอบรมนักเรียน เป็นต้น

ปรัชญา ศรีภา (2540 : 25) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง ปทัสถานความมุ่งหวัง ข้อห้ามการรับผิดชอบและอื่นๆ ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตาม ความหมายที่ดำรงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งไปถึงการบังคับถึงความก้าวหน้าที่อันควรกระทำ และความเป็นไปของผู้ดำรงตำแหน่งที่กระทำเมื่อดำรงตำแหน่ง หรือการกระทำของบุคคลที่กระทำ โดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็ตามแนวทางอันบุคคล พึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นๆ

วุฒิ สุวรรณรังษี (2541 : 20) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง พฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงออกมาตามหน้าที่หรือตำแหน่งที่มีอยู่ให้เป็นที่รู้เห็นของบุคคลอื่น

นารายณ์ นาคปันทอง (2545 : 17) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง ส่วนหรือ คุณสมบัติการแสดงออกของผู้ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ผู้นั้นได้รับมอบหมาย โดยอยู่ใน ความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีมอบอำนาจว่าควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งความสามารถในการดำเนินงานตามบทบาทจะมีประสิทธิภาพหรือขึ้นอยู่กับความสำนึกใน บทบาทของผู้นั้น

Argyris (1951 : 1 ; อ้างถึงในชูชาติ สามารถกุล. 2550 : 20) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การเรียนรู้แบบหรือวิธีแสดงพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันภายในกลุ่มหรือบทบาทของ

บุคคลกลุ่มหนึ่งที่แสดงต่างออกไปเมื่ออยู่ในกลุ่มต่างกัน ทั้งนี้เพราะความคาดหวังของแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน

จากความหมายของบทบาท สรุปได้ว่าบทบาท หมายถึง การบ่งชี้ถึงความก้าวหน้าที่อันควรกระทำและความเป็นไปของผู้ดำรงตำแหน่งที่กระทำ เมื่อดำรงตำแหน่ง หรือการกระทำของบุคคลที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม

ลักษณะของบทบาท

บุคคลในสังคมจะแสดงบทบาทต่างๆ แยกต่างกันอย่างชัดเจน การแสดงบทบาทของบุคคลจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้ เพราะฉะนั้น บทบาทจึงเป็นรูปแบบที่เคลื่อนไหวหรือรูปแบบการดำเนินทางพฤติกรรมของตำแหน่ง และมีผู้กล่าวถึงลักษณะบทบาท ดังนี้

กนกวรรณ เพ็ญเกศ (2541 : 22) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกตามสถานภาพที่เป็นอยู่ บทบาทที่แสดงออกนั้นถูกกำหนดโดยความคาดหวังของสังคมอย่างชัดเจนภายใต้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

นิราศ ยุกล และคณะ (2541 : 29-30 ; อ้างถึงใน เบอโล Berlo. 1996 : 153) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลเมื่อดำรงตำแหน่งในสถานะใดๆ ในสังคมนั้น ซึ่งอยู่ในขอบเขตของสถานภาพหรือฐานะของตำแหน่งทางสังคม โดยมีลักษณะแตกต่างกันของบุคคลที่มีตำแหน่งหรือฐานะทางสังคม ซึ่งสามารถพิจารณาลักษณะของบทบาทได้ ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทในอุดมคติ (Role Prescription) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลอยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง เช่น ครู ต้องเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรมสมกับคำว่าปูชนียบุคคล
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Role Description) เป็นบทบาทที่บุคคลได้ปฏิบัติจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น เช่น ครูเมื่อลาภต้องส่งใบลาล่วงหน้าเมื่อได้รับอนุญาตจึงสามารถหยุดงานได้
3. บทบาทคาดหวัง (Role Description) เป็นบทบาทที่ถูกคาดหวังจากคนอื่นว่าตนสมควรจะปฏิบัติอย่างไรในบทบาทนั้น เช่น คาดหวังว่าครูจะมีความเป็นประชาธิปไตยและปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน

สรเพชร อีสริยวัชรกร (2546 : 194) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นการปฏิบัติหน้าที่และสิทธิของคนตามสถานภาพทางสังคมที่กำลังเป็นอยู่ การที่บุคคลมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังคมและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่สังคมยอมรับความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการที่ทำให้การจัดระเบียบสังคมดีขึ้นเป็นการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ ถ้าคนไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท

ของคนในสังคมที่ได้รับจะทำให้สังคมไม่สามารถจัดระเบียบได้ ทำให้เกิดปัญหาและความยุ่งยากต่อสังคม

มัย สุขเอี่ยม (2546 : 95) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลในสังคมที่ถูกกระทำให้มีความแตกต่างกันโดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขามีสี่ประเภท บทบาทแสดงให้เห็นถึงการจำแนกกิจกรรมต่างๆ และลักษณะซึ่งสามารถเป็นที่ยอมรับร่วมกันในสังคมนั้นได้

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2546 : 29-30) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ว่า บทบาทตามความคิดทางสังคมว่า บทบาทโดยทั่วไปอาจพิจารณาความหมายได้ 2 นัย คือ นัยแรกพิจารณาในด้านโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) บทบาท เป็นตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่งจะแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกนัยหนึ่งพิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการปะทะสังสรรค์ของสังคม (Social Interaction) บทบาท เป็นผลต่อเนื่องที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ของการปะทะสังสรรค์ ซึ่งบทบาทจะเป็นการจำแนกของบุคคลในสังคม โดยจะถูกให้กำหนดให้แตกต่างกันซึ่งคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขามีสี่ประเภท บทบาทแสดงให้สังคมเห็นถึงการจำแนกกิจกรรมต่างๆ และลักษณะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคม ซึ่งเป็นวิธีแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กันนั้นว่าจะปฏิบัติอย่างไรหรือคาดว่าผู้อื่นจะปฏิบัติต่อคนอย่างไร ซึ่งพิจารณารวมกันแล้วบทบาทจึงกลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม ซึ่งทำให้สังคมจึงต้องมีการวางเป็นแบบของบทบาทที่ควรจะเป็นเมื่อสถานภาพ (Status) เป็นที่รวมของสิทธิและหน้าที่แล้ว บทบาทก็เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหวของสถานภาพ หมายถึง การใช้สิทธิและหน้าที่ให้บังเกิดผลนั้นคือสถานภาพแสดงให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นใคร

จากลักษณะของบทบาท สรุปได้ว่า บทบาทเป็นลักษณะของการกระทำของบุคคลที่กระทำตามหน้าที่และสถานภาพสังคมกำหนด หรือตามฐานะตำแหน่งที่บุคคลมีอยู่

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

บทบาทเป็นการปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่อันเนื่องมาจากสถานภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลมีหลายสถานภาพในคนคนเดียว บทบาทของทุกคนจึงต้องปฏิบัติไปตามสถานภาพในสถานการณ์นั้นๆ และมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทดังนี้

เบอร์โล (Berlo. 1996 : 153 ; อ้างถึงใน นิราศ ชุบล และคณะ. 2541 : 29-30) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทมี 5 ประการ ดังนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยบทบาทของการทำงาน (Functional Role Theory) ว่าด้วยบทบาทหรือพฤติกรรมอันเป็นลักษณะของบุคคลที่มีอำนาจทางสังคมภายในระบบสังคมที่มั่นคงโครงสร้างหน้าที่ถือว่าเป็นระบบหนึ่งๆ ที่มีอย่างแน่นอน และมีการควบคุมตนเอง เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

2. ทฤษฎีบทบาทที่เป็นปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งไปที่บทบาทของผู้กระทำตามแต่ละคน โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวิธีการที่ผู้กระทำทางสังคมเข้าใจ และตีความหมายของพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นต้นแบบ การพัฒนาความสำนึกของตัวตน ซึ่งเป็นพื้นฐานของความคิด การกระทำและสร้างทางสังคม

3. ทฤษฎีบทบาทโครงสร้าง (Structural Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งต่อโครงสร้างหรือตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมที่สามารถจะจำแนกออกมามีได้โดยพฤติกรรมที่กำหนดไว้เป็นในลักษณะเดียวกัน และมุ่งต่อตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ โครงสร้างพฤติกรรมของบุคคลที่ให้เห็นถึงสภาพที่ตนนั้นดำรงอยู่ บทบาทและสถานภาพนั้นจะเป็นเหมือนต้นแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล

4. ทฤษฎีบทบาทขององค์กร (Organizational Role Theory) ซึ่งมุ่งต่อบทบาทการจัดการต่างๆ ของการทำงานที่มาด้วยกันและการมีตำแหน่งในหน้าที่ของสังคมที่ถือเป็นสิ่งเดียวกับระบบของสังคมที่วางโครงการขององค์กรไว้ก่อนแล้วเป็นระบบที่มุ่งงานและมีการจัดอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเป็นอย่างดี

5. ทฤษฎีว่าด้วยบทบาทของความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Role Theory) ซึ่งมุ่งถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับพฤติกรรม ทักษะคิดและพฤติกรรมนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยพฤติกรรมหมายถึง การแสดงออกที่สามารถสังเกตและเห็นได้เป็นรูปธรรม และพฤติกรรมนั้นที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ถูกกำหนดโดย ทักษะคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นในขณะเดียวกัน ทักษะคิด หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นทั้งเชิงบวกและทั้งเชิงลบ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดและพฤติกรรม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542 : 16) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังมี 2 ประการดังนี้

1. ลักษณะของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในกลุ่ม

2. รูปแบบของพฤติกรรมที่คาดหวังตามตำแหน่งหน้าที่หรือการแสดงออกของบุคคลตามความมุ่งหวังของสังคม

ทิบูลย์ สาทอง (2542 : 25) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทว่า พฤติกรรมที่คาดหวังต่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรืออยู่ในสภาพหนึ่งๆ โดยได้ขยายความเพิ่มเติมว่าเป็นความคาดหวัง (Expectation) ที่บุคคลยึดถือเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับผู้ดำรงตำแหน่งและการแสดงบทบาท (Enactment) ของบุคคลซึ่งผู้ถูกกำหนดให้แสดงบทบาทในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง

ประภาพรรณ ไชยวงษ์ และ สงวน ช่างฉัตร (2544 : 29) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท คือ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังจากบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางสังคม

ยงค์ บุญยิ่งวัฒนานนท์ (2544 : 29) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท 3 ประเภท คือ

1. บทบาทในอุดมคติ เป็นบทบาทที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคม
2. บทบาทที่ควรกระทำ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับซึ่งอาจจะไม่เหมือนบทบาทในอุดมคติหรืออาจจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

3. บทบาทที่ปฏิบัติจริง เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงซึ่งอยู่กับความเชื่อ ความคาดหวัง และการรับรู้ของแต่ละบุคคล ตลอดจนความกดดันและโอกาสในแต่ละสังคม รวมถึงบุคลิกภาพ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

จากทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท สรุปได้ว่า บทบาทเป็นการแสดงออกที่สามารถสังเกตและเห็นได้เป็นรูปธรรม และพฤติกรรมนั้นที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นถูกกำหนดโดยทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น หรือสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นทั้งเชิงบวกและทั้งเชิงลบซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการการศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การให้บริการการศึกษาเป็นการบริการแก่ผู้ที่สนใจในการเรียนการให้คำแนะนำ ชี้แจงต่างๆ ตามความต้องการของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน

ความหมายของการให้บริการการศึกษา

การให้บริการการศึกษาสำหรับสถานศึกษาถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งรองลงมาจากด้านคุณภาพทางวิชาการ และการให้บริการศึกษานั้นมีมากมายหลากหลายด้าน จึงมีการศึกษาโดยให้ความหมายและนิยามของการให้บริการศึกษาดังนี้

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2537 : 37) ได้ให้ความหมายของการให้บริการการศึกษาว่า หมายถึงงานที่จะช่วยพัฒนานักศึกษาด้านวิชาชีพ สติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจและเน้นบทบาทงานบริการนักศึกษาที่มีส่วนช่วยนักศึกษาไว้ 2 ประการ คือ

1. ช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียน ช่วยขจัดปัญหาและอุปสรรคของการเรียนให้หมดไป เช่น การจัดที่พักอาศัย การจัดทุนการศึกษา การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

2. ช่วยนักศึกษาในการพัฒนาความเป็นคนโดยสมบูรณ์ เช่น ในด้านความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นผู้นำการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เสริมสร้างพลานามัย ปลูกฝังคุณธรรมและพัฒนา

บุคลิกภาพของนักศึกษาให้สำเร็จการศึกษาและเป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกายและจิตใจเพื่อจะเป็นผู้ที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

เสรี วงษ์มณฑา (2542 : 57) ได้ให้ความหมายของการให้บริการการศึกษาว่า หมายถึง การบริการนักศึกษาที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่นักศึกษาเพื่อสร้างความพร้อมและสภาวะที่ดีที่สุด เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ลักษณะการให้บริการอาจแตกต่างกันในแต่ละสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละสถาบันการศึกษา

ประลม ไชยสาร (2542 : 15) ได้ให้ความหมายของการให้บริการการศึกษาว่า หมายถึง การจัดดำเนินงานบริการต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมอย่างเต็มที่เพื่อที่จะได้พัฒนาให้เป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ต่อไป

สาริต ติมิ (2546 : 19) ได้ให้ความหมายของการให้บริการการศึกษาว่า หมายถึง การดำเนินงานหรือบริการด้านการศึกษาต่างๆ ไปที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้แก่นักศึกษาทั้งรายบุคคล และเป็นกลุ่มคณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของสถาบัน ความเจริญงอกงามของนักศึกษาในด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม และจิตใจในลักษณะการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ สวัสดิการ และความเป็นอยู่ เพื่อให้นักศึกษาได้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของตนและสังคม โดยอาจจัดอยู่ในรูปของบริการทางการศึกษาและการควบคุมดูแลงานบริการการศึกษา

วิชุดา จำเนียรพันธุ์ (2548 : 27) ได้ให้ความหมายของการให้บริการการศึกษาว่า หมายถึง งานบริการต่างๆ ที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้นตั้งแต่ให้นักศึกษาเริ่มเข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกในการเล่าเรียนแก่นักศึกษา เพื่อให้พัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม อารมณ์ และจิตใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ จากความหมายของการให้บริการการศึกษา สรุปได้ว่า หมายถึง งานที่สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษาเพื่อช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการศึกษา และส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่สถาบันการศึกษาที่จัดขึ้นตั้งแต่ให้นักศึกษาเริ่มเข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

องค์ประกอบของการให้บริการการศึกษา

การศึกษามีองค์ประกอบของการดำเนินงานที่ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆของสถาบันอุดมศึกษาอย่างกว้างขวางซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดองค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาดังนี้

ทองเรียน อมรัชกุล (2545 : 3-7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาว่าเป็นขอบข่ายของงานบริการนักเรียนนั้นประกอบด้วย การรับนักศึกษา กฎ ระเบียบต่างๆ การลงทะเบียน การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การปฐมนิเทศ การให้คำปรึกษา การวางตัวบุคคล การให้บริการพิเศษแก่นักศึกษาเฉพาะกรณีงานเกี่ยวกับอาหารและพยาบาล งานกิจการอาสา รักษาดินแดน งานหอพัก องค์การนักศึกษา งานปกครอง การพิจารณาเกี่ยวกับตุลาการนักศึกษา การประสานงานในด้านโครงการทางวัฒนธรรมและสันตนาการของนักศึกษาซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ภาระหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยเกิดผลดี

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2547 : 17-18) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาว่าเป็นการกำหนดขอบข่ายของงานกิจการนิสิตนักศึกษาในลักษณะของงานที่เกี่ยวกับการให้บริการนิสิตนอกห้องเรียน นอกห้องสมุดและห้องทดลอง โดยทั่วไปประกอบด้วย

1. การสรรหา คัดเลือก และการรับสมัครนักศึกษา
2. งานปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่
3. งานทะเบียนและประวัตินักศึกษา
4. งานบริการหอพักและอาหาร
5. งานกิจกรรมนักศึกษา
6. บริการอนามัย
7. บริการสอนซ่อมเสริม
8. ทุนการศึกษา
9. บริการแนะแนว
10. บริการจัดหางาน
11. งานวินัยนักศึกษา
12. โปรแกรมช่วยพัฒนานักศึกษา
13. การวิจัยและการประเมินผลการให้บริการสวัสดิการนักศึกษา
14. ศิษย์เก่าสัมพันธ์
15. บริการนักศึกษาต่างชาติ
16. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ศึกษาในด้านต่างๆ เช่น การศึกษาวิชารักษา

คินแดน สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารและไปรษณีย์ เป็นต้น

17. การจัดกิจกรรมหรือการดำเนินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายกิจการ
นักศึกษา

แอดวูด (Adwood. 1973 : 4402-A ; อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ. 2545 : 3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาว่า งานบริการนักศึกษานั้นประกอบไปด้วย การคัดเลือกนักศึกษา การปฐมนิเทศ การทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ การบริการให้คำปรึกษา กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการสุขภาพบริการที่อยู่อาศัย บริการเงินยืม กิจกรรมสหธนาคาร วินัยนักศึกษา บริการอาหารและการทำระเบียบสะสม

โนลล์ (Know. 1978 : 4001; อ้างถึงใน อำนวย เดชชัยศรี. 2542 : น.ป.ป.) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาว่า องค์ประกอบของการให้บริการศึกษามี 4 ด้าน ดังนี้

1. งานสวัสดิการนิสิตนักศึกษา (Welfare Functions) เป็นงานด้านให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ รวมถึงบริการด้านสุขภาพอนามัย บริการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน บริการจัดหางาน งานทดสอบ บริการแนะแนว และงานด้านศิษย์เก่า
2. งานควบคุม (Control Function) ได้แก่ งานรับสมัครนิสิตนักศึกษา งานทะเบียนงานวิจัยและบริการหอพักนิสิตนักศึกษา
3. งานกิจกรรมร่วมหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตร (Cocurricular and Extracurricular Activities) งานที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาดำเนินการและจัดกิจกรรมนิสิต นักศึกษา เช่น องค์การนิสิตนักศึกษา ชมรมนิสิตนักศึกษา งานด้านสังคม วัฒนธรรม และนันทนาการ
4. งานเกี่ยวกับการสอน (Teaching Function) เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกับการสอนในชั้นเรียนเพื่อช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาให้มีความพร้อมด้านการเรียน

คลาก และนีฟ (Clark & Neave. 1992 : 1332-1336 ; อ้างถึงใน จันทราณี สงวนนาม. 2545 : 24-25) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาว่า องค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาแบ่งได้ 11 ด้าน ได้แก่

1. งานรับสมัครนิสิตนักศึกษา (Admissions) เป็นการให้สิทธิสถาบันอุดมศึกษามีเงื่อนไขในการรับนิสิตนักศึกษาแตกต่างกันตามเงื่อนไขของสถาบัน เช่น ใช้ระบบการสอบตรง สอบเอนทรานซ์ เป็นต้น ซึ่งงานรับสมัครนิสิตนักศึกษานี้จะต้องมีกลยุทธ์ในการดึงผู้เรียนเข้าเรียนในสถาบัน
2. งานปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นงานที่ช่วยให้นิสิตนักศึกษาใหม่ปรับตัวต่อการใช้ชีวิตในสถาบันซึ่งจะจัดขึ้นช่วงต้นเทอมแรกของปีการศึกษา กิจกรรมที่จัดเป็น การอบรมให้ความรู้การพาทัศนศึกษารอบสถาบันให้คำแนะนำทางวิชาการ เป็นต้น

3. งานทะเบียนนิสิต นักศึกษา (Registrars) เป็นงานที่รับผิดชอบเรื่องทะเบียนประวัตินิสิต นักศึกษา จำนวนนิสิตนักศึกษา บันทึกประวัติของนิสิตนักศึกษาที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสถาบันแต่ละแห่งมีขอบข่ายงานมากน้อยแตกต่างกัน

4. งานช่วยเหลือทางการเงิน (Financial Aid) เป็นงานช่วยเหลือทางการเงินสำหรับนิสิต นักศึกษาใน 3 รูปแบบ คือ การจัดหาทุนการศึกษา การให้กู้ยืม การจ้างงานพิเศษ การให้ความช่วยเหลือมีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงเป็นความช่วยเหลือจากรัฐถึงนิสิตนักศึกษาโดยตรง ส่วนทางอ้อมเป็นความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาผ่านสถาบันอุดมศึกษา

5. หอพัก (Housing) เป็นรูปแบบของหอพักขึ้นอยู่กับ ขนาด ที่ตั้งและประเภทของสถาบัน ภายในหอพักจะมีการจัดบริการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนา นิสิตนักศึกษาด้านต่างๆ

6. งานวินัย (Discipline) เป็นงานที่ควบคุมและดูแลนิสิตนักศึกษในเรื่องต่างๆ ขอบเขตของงานขึ้นอยู่กับอายุของนิสิตนักศึกษาและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่าง นิสิตนักศึกษากับสถาบัน

7. งานบริการด้านสุขภาพอนามัย (Health Services) เป็นงานบริการให้ความช่วยเหลือ พยาบาลแก่นิสิตนักศึกษาซึ่งเงินทุนส่วนหนึ่งมาจากค่าธรรมเนียมของนิสิตนักศึกษา

8. กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extracurricular Activities) เป็นการให้สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่มีนิสิตนักศึกษามีการจัดตั้งองค์การนิสิตนักศึกษา ชมรมที่นิสิตนักศึกษามีความสนใจเป็นพิเศษ

9. สโมสรนิสิตนักศึกษา (College and University Unions) เป็นลักษณะสถานที่ตั้งที่เป็นศูนย์รวมของชมรมนิสิตนักศึกษา องค์การนิสิตนักศึกษารวมทั้งจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ นิสิตนักศึกษา

10. บริการจัดหางาน (Career Development and Placement) เป็นการให้นิสิตนักศึกษา จำนวนมากที่มีความต้องการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา ดังนั้นสถาบันจึงต้องจัดให้มี บริการจัดอบรมให้คำแนะนำด้านอาชีพ และบริการจัดหางานสำหรับนิสิตนักศึกษาเพื่อสนอง ความต้องการของนิสิตนักศึกษา

11. งานให้คำปรึกษานักศึกษาต่างชาติ (Foreign Student Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือ นิสิตต่างชาติในด้านต่างๆ เช่น การจัดหาหอพักบริการสุขภาพอนามัย และด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้นักศึกษาต่างชาติประสบความสำเร็จในการเรียน

ยูวดี ลักคิพานิช (2550 : 24) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการให้บริการการศึกษาว่า เป็นการบริการวิชาการเป็นบริการที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการแก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้รับความสะดวกสบายและเสริมสร้าง

ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการบริการที่มหาวิทยาลัยพึงจัดให้แก่แก่นักศึกษานั้นมีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่

1. บริการด้านทะเบียนประวัติและการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ได้แก่ การให้บริการการเก็บเพิ่มทะเบียนประวัติและรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวนิสิตนักศึกษาแต่ละคนทั้งภูมิหลังและขณะที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา เพื่อใช้ในการแนะนำการเรียนการเลือกอาชีพและปัญหาส่วนตัวรวมทั้งมีมาตรการที่เหมาะสมในการเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวเหล่านี้มีการจัดพิมพ์คู่มือ นิสิตนักศึกษาใหม่แจกให้ผู้เข้าศึกษาใหม่ทุกคน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการลงทะเบียนวิชาเรียน การจัดการรายงาน ตารางสอบและประกาศผลการสอบ ฯลฯ

2. การปรึกษาแนะนำ ได้แก่ การจัดให้มีหน่วยบริหารการปรึกษาแนะนำแก่นิสิต นักศึกษา การมีห้องบริการการปรึกษาแนะนำโดยเฉพาะการมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในด้านการปรึกษาแนะนำ การจัดให้นิสิตนักศึกษาทุกคนมีอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งด้านวิชาการ การเลือกอาชีพและปัญหาส่วนตัวต่างๆ

3. อาหารและที่พักอาศัย ได้แก่ การจัดให้มีร้านขายอาหารที่เพียงพอแก่นักศึกษามีอาหารที่ สะอาดถูกหลักโภชนาการและราคาพอสมควรมีการบริการด้านห้องพักและการอำนวยความสะดวก ต่างๆ ภายในห้องพักตลอดจนการจัดหาห้องพักเอกชนให้ในกรณีที่ห้องพักของมหาวิทยาลัย มีไม่เพียงพอ

4. ด้านสุขภาพ การจัดให้มีหน่วยพยาบาลในมหาวิทยาลัยการติดต่อประสานงานกับ โรงพยาบาล เพื่อให้ความสะดวกแก่นักศึกษาที่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลการให้ ความรู้แก่นักศึกษาในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพ ฯลฯ

5. กิจกรรมนิสิตนักศึกษา กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นเรื่องที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญ มากด้านหนึ่ง การให้การบริหารในด้านนี้จะออกมาในรูปของการสนับสนุนการจัดกิจกรรม เช่น การจัดให้มีสถานที่ทำงานของสโมสรนักศึกษา การให้เครื่องอุปกรณ์ต่างๆ การให้อิสระในการ ดำเนินกิจกรรมตลอดจนให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ

6. ทุนการศึกษาและจัดหางาน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินแก่นิสิตนักศึกษา ในลักษณะต่างๆ เช่น การให้ยืมเงิน การให้ทุน การจัดหางานให้ทำ ฯลฯ

7. เสริมสร้างวินัยนักศึกษา เป็นบริการที่สำคัญมากด้านหนึ่ง เป็นการฝึกให้นักศึกษาสามารถ ปรับตนเองในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ทั้งในขณะที่กำลังศึกษาและเมื่อไปประกอบอาชีพแล้วและเป็น งานที่ยากมากในการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย

จากองค์ประกอบของการบริการการศึกษา สรุปได้ว่า เป็นบริการที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นเพื่อ อำนวยความสะดวกและส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการแก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้รับความ

สะดวกสบายและเสริมสร้างประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระบบบริการที่มหาวิทยาลัยพึง
จัดให้แก่นักศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้การ
จัดการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายทางการศึกษาของรัฐที่ได้กำหนดไว้และเป็นไป
อย่างถูกต้องตามหลักการบริหารและหลักการศึกษ โดยจะต้องพัฒนาเยาวชนในทุกด้านตั้งแต่
บุคลิกภาพสติปัญญา ความรู้ เจตคติ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็น

ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา เป็นการบริหารที่มีหลักและกระบวนการบริหาร หลักการแนวคิดใน
การบริหารเพื่อการจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้
ความหมายของการบริหารการศึกษาดังนี้

ชาอุชัย อาจิมสมาจาร (2540 : 39) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า
หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ
ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับ
ความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล
เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

รัตนศักดิ์ มณีรัตน์ (2540 : 22) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า
หมายถึง การบริหารงานกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวกับการปรับปรุง ส่งเสริม พัฒนาการเรียน
การสอนให้มีประสิทธิภาพที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนนักศึกษา

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2440 : 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า
หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การปรับปรุง
กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน หลักสูตร เพื่อนำผลแห่งการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงมา
เอื้ออำนวยและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นพพงษ์ บุญจิตราคูล (2543 : 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า
หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ
ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับ
ความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและ
อาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของ
สังคมที่ตนอยู่

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545 : 2) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่และเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับงานสอน นักเรียนที่เข้ามารับการศึกษาในสถานการศึกษา

จากความหมายของการบริหารการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดการศึกษาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารวมทั้งผู้เรียนมีพัฒนาการอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดขอบข่ายในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และความสำคัญของการบริหารศึกษามีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540 : 186) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า การบริหารการศึกษาเป็นประสิทธิภาพและประสิทธิผล และส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องวางแผนโดยการจัดวางรูปแบบและการจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบหรือเรียกว่า กระบวนการเรียนการสอน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. สถานศึกษาให้เป็นแผนเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา
3. สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน
4. สถานศึกษาประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
5. สถานศึกษาต้องประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

กรนิศต์ กวานคา (2542 : 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า การบริหารศึกษาเป็นหัวใจของสถานศึกษา การบริหารการศึกษาให้ตรงกับขอบข่ายที่กำหนดต้องสามารถจัดบุคลากรให้สอดคล้องกับวุฒิและประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และสามารถกระตุ้นให้บุคลากรมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ (2541 : 61) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กัน 3 กลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้เรียน และกระบวนการสอน รวมเรียกว่า กระบวนการสอน เพื่อแสวงหาปฏิกริยาที่ตอบกับสถานการณ์นั้นๆ และให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนในการเรียนการสอน

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2542 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

จากความสำคัญของการบริหารการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาเป็นขั้นตอนดำเนินงานเพื่อพัฒนาให้กับนักเรียน นักศึกษา และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องวางแผนโดยการจัดวางรูปแบบและการจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบหรือเรียกว่า กระบวนการเรียนการสอน

องค์ประกอบของการบริหารการศึกษา

โครงสร้างงานของการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนเป็นการดำเนินงานและเป็นแนวทางให้จัดการศึกษาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชนได้แก่ การจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการ งานบริการ และงานกิจการนักศึกษา งานอำนวยการและงานสนับสนุน และงานจัดตั้งและบริการระบบเครือข่าย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนไว้ดังนี้ (สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน. 2547 : 25)

การจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการ

การจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยเฉพาะงานวิชาการจึงเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 37) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า งานวิชาการประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การสอนและการพัฒนาคุณภาพการสอน
3. กิจกรรมนักเรียนหรือนักศึกษา
4. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนและกิจกรรมห้องสมุด
5. การวัดผลและประเมินผล ตามมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษา
6. การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาวิชาการ

กรมสามัญศึกษา (2541 : 15; อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ. 2540 : 35) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า งานวิชาการมีองค์ประกอบด้วยกัน 6 ประการ ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การบริหารงานวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอน

4. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
5. การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียน
6. การประเมินผลงานวิชาการ

นางนุช อสัมภินวงศ์ (2542 : 45) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการมีดังนี้

1. วัตถุประสงค์ นโยบาย และวิธีบริหารทางวิชาการ
2. หลักสูตรและประมวลการสอน
3. ตารางสอน
4. อุปกรณ์การศึกษา
5. แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ
6. การจัดแบ่งหมุ่่นักเรียน
7. การนิเทศการสอน
8. การจัดห้องสมุด
9. การวัดผลและประเมินผล

สมเพน จำปาหวาย (2542 : 14) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า งานวิชาการที่ควรจัดในสถานศึกษาแบ่งได้ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และการวางแผนของสถานศึกษา
2. จัดหาและส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอน
3. การวางแผนการสอน
4. การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนหรือนักศึกษา
5. การนิเทศการสอน
6. การจัดตั้งห้องสมุด
7. การวัดผลและประเมินผล
8. พัฒนาการสอนกลุ่มทักษะ
9. พัฒนาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
10. พัฒนาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
11. พัฒนาการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ
12. พัฒนาการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ
13. การสอนเสริม
14. การใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการเรียนการสอน

15. การรายงานผลการเรียน

กิติมา ปรีดีคิลก (2541 : 11 ; อ้างถึงใน สมแพน จำปาหวาย. 2542 : 15) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบ่งได้เป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอนประกอบด้วย
 - 2.1 หลักสูตร
 - 2.2 โครงการสอน
 - 2.3 ประมวลการสอน
3. การจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย
 - 3.1 การจัดตารางสอน
 - 3.2 การจัดชั้นเรียน
 - 3.3 การจัดครูเข้าสอน
 - 3.4 การจัดแบบเรียน
 - 3.5 การจัดห้องสมุด
 - 3.6 การจัดทำคู่มือครู
4. สื่อในการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอนประกอบด้วย
 - 5.1 การนิเทศการสอน
 - 5.2 การฝึกอบรม

ศักดิ์ อุทรานันท์ (2541 : 31 ; อ้างถึงใน สมแพน จำปาหวาย. 2542 : 14) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า งานวิชาการการประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. งานเกี่ยวกับการบริการบุคคล ได้แก่ งานจัดบุคลากร งานพัฒนาบุคลากร และงานบำรุงขวัญบุคลากร
2. งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งานทำแผนการสอน งานจัดตารางการสอน และงานนิเทศการเรียนการสอน
3. งานเกี่ยวกับการสอน ได้แก่ งานเตรียมการสอน งานพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน และงานนิเทศการเรียนการสอน
4. งานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานระเบียบ งานห้องสมุด งานบริการสื่อการสอนและงานแนะแนวการศึกษา

5. งานที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ งานข้อสอบ งานมาตรฐาน และคลังข้อสอบ งานวัดและประเมินผลการเรียน และงานประเมินโครงการ

6. งานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ งานการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน และงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

วิจิตร ชีระกุล และสุพิชญา ชีระกุล (2540 : 21 ; อ้างถึงใน สุระพล ค่านแก้ว. 2542 : 16) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า งานวิชาการสามารถจำแนกได้เป็น 9 องค์ประกอบดังนี้

1. วัตถุประสงค์ นโยบาย และวิธีการบริหาร
2. หลักสูตร ประมวลการสอน
3. ตารางสอน
4. อุปกรณ์การสอน
5. แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ
6. การจัดแบ่งหมุ่ักเรียน
7. การนิเทศการสอน
8. การจัดห้องสมุด
9. การวัดผลและประเมินผล

ภิญญา อินทรกำแหง (2544 : 42) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. ด้านปัจจัย ได้แก่ ปรัชญา การศึกษา จุดมุ่งหมายการศึกษา โครงสร้างเนื้อหาวิชา
สื่อการสอน ครูและนักศึกษา
2. ด้านกระบวนการ ได้แก่ วิธีการสอน เทคนิคการสอน ทักษะของครูผู้สอน การวางแผน
การเรียนการสอน
3. ด้านผลผลิต ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอน
การพัฒนาบุคลิกภาพ

วิทยาลัยชุมชน (2547 : 25) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การจัดหลักสูตรระยะสั้นระยะยาว การจัดการศึกษา การปรับพื้นฐานของผู้เรียน งานพัฒนาหลักสูตร งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผล/ประเมินผล งานสรรหาวิทยากร งานนิเทศ
จากองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการ สรุปได้ว่า งานวิชาการ
วิชาการประกอบไปด้วย การวางแผนงานบริหารและแผนวิชาการ การจัดทำแผนงาน งานติดตามผล

และประเมินผลงานวิชาการ ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและงานวิชาการในสถานศึกษา

งานบริการและกิจการนักศึกษา

งานบริการและกิจการนักศึกษา เป็นองค์กรที่เสริมสร้างให้นักศึกษามีความคิดริเริ่ม เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมในด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมทั้งจะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ รวมทั้งเป็นองค์กรที่ช่วยสนับสนุนภารกิจหรือนโยบายของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องและจำเป็น ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบงานบริการและกิจการนักศึกษา ดังนี้

1. ด้านการปฐมนิเทศ

การปฐมนิเทศ เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับสถาบันการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้จัดปฐมนิเทศให้นักศึกษาใหม่ประจำปี ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาใหม่ซึ่งมีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เช่น ภูมิหลัง บุคลิกภาพ วัตถุประสงค์ของการจัดการปฐมนิเทศ เพื่อให้นักศึกษาใหม่จะได้ทราบข้อมูลที่สำคัญช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับระบบการศึกษาและสภาพแวดล้อมของสถาบัน อันจะทำให้ นักศึกษาสามารถเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงด้านการปฐมนิเทศ ดังนี้

สำเนา ขจรศิลป์ (2537 : 139) ได้กล่าวถึงด้านการปฐมนิเทศว่า การปฐมนิเทศเป็นงานประจำของมหาวิทยาลัยที่จัดให้กับนักศึกษาเข้าใหม่เพื่อให้นักศึกษาใหม่ได้รู้จักกับจังหวัดที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ นโยบาย จุดมุ่งหมาย กฎและระเบียบต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความดีและความประพฤติของนักศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานกับนักศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ อันจะเป็นแนวทางในการจัดบริการให้กับนักศึกษา การจัดให้นักศึกษาได้รู้จักกันและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้ข้อมูลแก่นักศึกษาในด้านที่เกี่ยวกับความประพฤติ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ มนุษยธรรม ความเป็นพี่น้องและการให้นักศึกษาได้ทราบถึงบริการต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นตลอดจนการให้ข้อมูลแก่นักศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและกรรมวิธีการเรียนในหลักสูตรปริญญาตรีพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะวิธีการที่จะแก้ปัญหา มหาวิทยาลัยจัดให้มีการปฐมนิเทศขึ้นโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ต้องเรียนในมหาวิทยาลัย ดังนั้นหัวข้อที่ใช้ในการปฐมนิเทศจึงควรจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการปฐมนิเทศอย่างน้อย 2 วัน โดยนักศึกษาทุกคนจะได้รับการศึกษาถึงสิทธิและหน้าที่ของตน มีคู่มือและเอกสารอื่นๆ ประกอบการปฐมนิเทศ ขั้นตอนการดำเนินการปฐมนิเทศจึงควรประกอบไปด้วยการอภิปราย การเชิญวิทยากร การไปศึกษานอกสถานที่และการแบ่งกลุ่มย่อย

ตลอดเวลาในการประชุมนิเทศมหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการวิจัยประเภทสถาบันเพื่อรวบรวมข้อมูล
ที่เกี่ยวกับนักศึกษาแต่ละคนรวมทั้งการวัดผลให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยใช้
แบบสอบถาม สัมภาษณ์และสำรวจ

มุลเลอร์ (Mullor. 1961 : 12 ; อ้างถึงใน สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 129-130) ได้กล่าวถึงด้าน
การประชุมนิเทศว่า วัดดูประสงคของการจัดประชุมนิเทศมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อต้อนรับและสร้างความประทับใจให้แก่นักศึกษาใหม่
2. เพื่อให้ให้นักศึกษาใหม่ได้ทราบถึงปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถาบัน
3. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทราบถึงกิจกรรมและบริการต่างๆ ที่จัดให้กับนักศึกษา
4. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทราบกฎ ระเบียบ วิธีการเรียนการสอนตลอดจนสภาพแวดล้อมภายใน

สถาบัน

5. เพื่อรวบรวมความต้องการและปัญหาของนักศึกษาใหม่
6. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทราบสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง
7. เพื่อให้ นักศึกษามีเป้าหมายในการศึกษาอย่างชัดเจน
8. เพื่อให้นักศึกษามีความสนใจและคำนิยมเกี่ยวกับความรู้ในสาขาต่างๆ
9. เพื่อให้ นักศึกษามีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาตนเอง
10. เพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมในการศึกษาและพัฒนาตนเอง
11. เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับระบบการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมของ

สถาบันอุดมศึกษา

สตามาตาโกส (Stamatakos. 1981 : 9 ; อ้างถึงใน อัญชไม จันทมาศ. 2544 : 24) ได้กล่าวถึง
ด้านการประชุมนิเทศว่า ในระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารกิจการนักศึกษาควรเป็นผู้มีประสบการณ์สูง
มีความสามารถในการวางมาตรการของการบริหารกำหนดขอบข่ายงานให้แน่ชัดมีมาตรฐานการ
ทำงานของตนเองมีความรู้ทักษะในงานที่จะต้องปฏิบัติมีศีลธรรมและบุคลิกภาพดี การแต่งตั้งบุคคล
เข้าบริหารกิจการนักศึกษาควรคำนึงถึงประสบการณ์และความสามารถรวมทั้งความรู้พื้นฐานที่จะ
เป็นผู้บริหาร เพราะว่างานกิจการนักศึกษาเป็นงานที่จะต้องปฏิบัติจริง ผู้บริหารที่มีความชำนาญ
เป็นพิเศษและมีความสามารถในวิชาพื้นฐานต่างๆ มาผสมผสานกันจึงจะทำให้งานกิจการนักศึกษา
เจริญก้าวหน้า

บอลล์ (Bolles. 1979 ; อ้างถึงใน อัญชไม จันทมาศ. 2544 : 24) ได้กล่าวถึงด้าน
การประชุมนิเทศว่า ในด้านบริการแก่นักศึกษาในปี ค.ศ. 1977 โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัย
อินเดียน่าและมหาวิทยาลัยเซาท์เทอร์นอินเดียนออส พบว่า การจัดบริการนักศึกษาที่ให้นักศึกษาได้
บริการกันเองได้รับความสำเร็จสูงกว่าการบริการที่มหาวิทยาลัยจัดให้

จากด้านการปฐมนิเทศ สรุปได้ว่า การปฐมนิเทศ เป็นกิจกรรมการฝึกอบรมชนิดหนึ่ง ที่จัดให้กับนักศึกษาใหม่ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ลดความวิตกกังวล ให้ข้อมูลและความรู้ที่ถูกต้อง และสร้างเสริมความยอมรับซึ่งกันและกันในหมู่คณะ การปฐมนิเทศเป็นโครงการซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายฝึกอบรมหรือทรัพยากรมนุษย์ แต่การที่จะจัดการปฐมนิเทศให้เกิดผลดีนั้น จำเป็นต้องเข้าใจหลักการบางอย่างเรียกว่า การหล่อหลอมทางสังคม และวัฒนธรรม

2. ด้านการให้คำปรึกษาแนะแนว

การให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นกระบวนการพบปะระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับนักศึกษาอาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจตนเอง ดีขึ้น รู้จักจุดยืนของตนในมหาวิทยาลัยและสังคม รู้จักกับทักษะของคนที่มีต่อบุคคลและตนเองรวมทั้งตระหนักถึงโอกาสและทางเลือกต่างๆ ที่นักศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบัน แต่ละแห่งมีความสำคัญเพราะเป็นการช่วยเหลือนักศึกษาในการแนะแนวทางการศึกษาและแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้ นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน และมีนักวิชาการได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแนะแนวดังนี้

ทพวงมหาวิทยาลัย (2541 : 19) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแนะแนวว่า ภารกิจหลักของการให้คำปรึกษาเป็นการช่วยให้นักศึกษากำหนดและบรรลุเป้าหมายด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านส่วนตัวและสังคม เป้าหมายของการบริการให้คำปรึกษามี ดังนี้

1. ให้บริการปรึกษาที่มีคุณภาพดีทั้งการปรึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มแก่นักศึกษาทั้งทางด้านการศึกษาด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม
 2. ช่วยให้นักศึกษาสามารถวางแผนการประกอบอาชีพและวางแผนการศึกษาได้
 3. ช่วยให้นักศึกษาได้งานที่ตรงตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของนักศึกษา
- ประลม ไชยสาร (2542 : 30) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแนะแนวว่า เป็นการให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งกระบวนการพบปะระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับนักศึกษาอาจจะเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจตนเองดีขึ้น รู้จักจุดยืนของตนในมหาวิทยาลัยและสังคมรู้จักทักษะของคนที่มีต่อบุคคลและตนเองรวมทั้งตระหนักถึงโอกาสและทางเลือกต่างๆ ที่นักศึกษามีอยู่

สมนึก นนธิจันทร์ (2545 : 43) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแนะแนวว่า เป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สำคัญ ได้แก่

1. อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องสนใจตัวนักศึกษาให้ความดูแลอย่างมาก
2. อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่สามารถแนะนำการเลือกวิชาเรียนของนักศึกษา
3. อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถให้คำปรึกษาทางวิชาการได้ดี
4. อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะช่วยเหลือนักศึกษาในสิ่งที่

นักศึกษาต้องการ

5. อาจารย์ที่ปรึกษาควรได้ศึกษาแผนการเรียนของนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลเพราะ นักศึกษาขอต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับแผนการเรียน

อัญชไม จันทมาศ (2544 : 25) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแนะแนวว่า เป็นการสำรวจและเปรียบเทียบความต้องการคำปรึกษาแนะแนวทางวิชาการของนักศึกษา ตามการรับรู้ของนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐฟลอริดาประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วยนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา 6 สาขาวิชา ผลจากการศึกษาพบว่าความต้องการที่จัดอยู่ในอันดับความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรกจาก 13 อันดับตามการรับรู้ของนักศึกษา ได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสการหางาน สาขาที่ต้องการช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องอาชีพและการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ การจัดให้คำปรึกษาแนะแนวในการปรับปรุงการเรียน การให้คำปรึกษาถึงวิธีดำเนินงานและข้อกำหนดเกี่ยวกับนักศึกษาและช่วยเหลือนักศึกษาในการเลือกวิชาเอก ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นความต้องการของนักศึกษาที่มีความสำคัญน่าสนใจและกระตุ้นความสามารถด้านสติปัญญาให้มากขึ้น การจัดให้คำปรึกษาและแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสการทำงาน สาขาที่ต้องการความช่วยเหลือนักศึกษาในการศึกษาต่อสาขาวิชาชีพที่เป็นไปได้และช่วยนักศึกษาในการวางแผนการเรียน การให้คำปรึกษาเป็นบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษา บริการให้คำปรึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาแล้วเรียนการปรับตัวการพัฒนาบุคลิกภาพและมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม อาชีพ และมหาวิทยาลัย

วิทยาลัยชุมชน (2547 : 25) ได้กล่าวถึงการบริการนักศึกษาว่า เป็นงานที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ นักศึกษาหรือผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนจนจบหลักสูตร เช่น จัดหาทุนงานแนะแนว งานรักษาความปลอดภัย งานสุขภาพ รวมทั้งการสนับสนุนให้มีความพร้อมภายหลังจากสำเร็จการศึกษา

จากด้านการให้คำปรึกษาแนะแนว สรุปได้ว่า การที่ผู้ให้คำปรึกษา คือ อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ผู้รับคำปรึกษา คือ นักศึกษา เมื่อนักศึกษาได้ปรึกษาปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ แล้วนักศึกษาก็จะมีความรู้สึกสบายใจเมื่อได้บอกกล่าวปัญหาของตนและรับฟังคำตอบที่ดีจากอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจทั้งตนเอง สังคมและสภาพแวดล้อม

3. สวัสดิการและบริการทั่วไป

งานสวัสดิการและบริการเป็นภารกิจหนึ่งในกิจการนักศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องตระหนักว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ สถาบันอุดมศึกษาอาจรวบรวมงานสวัสดิการและบริการนักศึกษายู่ในหน่วยงานเดียวกันก็ได้ หรืออาจจะมีแต่งงานสวัสดิการหรืองานบริการนักศึกษาย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างและลักษณะขอบข่ายของงานในแต่ละสถาบัน และมีนักวิชาการได้กล่าวถึงสวัสดิการและบริการทั่วไป ดังนี้

ประลม ไชยสาร (2542 : 40) ได้กล่าวถึงสวัสดิการและบริการทั่วไปว่า งานสวัสดิการและบริการเป็นภารกิจหนึ่งในกิจการนักศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องตระหนักว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ สถาบันอุดมศึกษาอาจรวบรวมงานสวัสดิการและบริการนักศึกษายู่ในหน่วยงานเดียวกันก็ได้หรืออาจจะมีแต่งงานสวัสดิการหรืองานบริการนักศึกษาย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างและลักษณะขอบข่ายของงานในแต่ละสถาบัน

อัญชไม ฉันทมาศ (2544 : 28) ได้กล่าวถึงสวัสดิการและบริการทั่วไปว่า เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและเป็นส่วนส่งเสริมประสบการณ์ให้นักศึกษาได้พัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์

รัชณี คำแสน (2523 : 291 ; อ้างถึงใน อัญชไม ฉันทมาศ. 2544 : 27) ได้กล่าวถึงสวัสดิการและบริการทั่วไปว่า งานสวัสดิการต่างๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้แก่นักศึกษา ผลจากการศึกษาพบว่าเท่าที่ผ่านมาโดยทั่วไปสถาบันอุดมศึกษาจัดสวัสดิการต่างๆ ให้แก่นักศึกษายังไม่ครอบคลุมหรือให้ประโยชน์แก่นักศึกษาได้มากเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะถูกจำกัดด้วยงบประมาณและบุคลากรที่จะมาดำเนินงานสวัสดิการที่จัดอยู่ส่วนใหญ่ จึงเป็นสวัสดิการที่แฝงอยู่ในงานบริการนักศึกษา เช่น งานกิจกรรมนักศึกษา งานแนะแนว งานหอพัก งานอนามัย เป็นต้น งานสวัสดิการที่นักศึกษาต้องการ เพื่อการดำรงชีวิตและความ สะดวกสบาย เช่น อาหาร ความปลอดภัย การสื่อสาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและความ สะดวกสบายใจด้านอื่นๆ ซึ่งบางสถาบันเห็นความสำคัญของสวัสดิการเหล่านี้น้อยเกินไป

อาภาพร บุลศรี (2546 : 27) ได้กล่าวถึงสวัสดิการและบริการทั่วไปว่า เป็นงานที่สถาบันจัดให้นักศึกษาในรูปแบบต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในสถาบันเพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนรวมถึงความพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคต

จากด้านสวัสดิการและบริการทั่วไป สรุปได้ว่า ด้านสวัสดิการและบริการทั่วไป เป็นสิ่งที่นักศึกษาได้รับความสะดวกต่างๆ ที่สถาบันการศึกษาคิดให้แก่ นักศึกษา เช่น เงินกู้ยืมเพื่อการ ศึกษา สถานที่ต่างๆ ในสถาบัน การจำหน่ายตำราเรียน การจำหน่ายอาหาร ความสะอาดและถูกสุขลักษณะ ห้องสุขา ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาในส่วนของบริการแก่นักศึกษาของงาน สวัสดิการและบริการทั่วไป

4. ด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

เรื่องสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของนักศึกษามีความสำคัญยิ่งสำหรับ นักศึกษา เพราะสถานศึกษาสิ่งที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียนหากผู้เรียนไม่พร้อมในด้านร่างกายและจิตใจแล้ว การศึกษาก็ไม่สามารถดำเนินการไปได้ และมีนักวิชาการได้กล่าวถึงด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ดังนี้

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2537 : 205) ได้กล่าวถึงด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยว่า การมีสุขภาพอนามัยที่เป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิต ความก้าวหน้าในการศึกษาเล่าเรียนขึ้นอยู่กับ สุขภาพของผู้เรียนการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะในการรักษาสุขภาพให้ แข็งแรง สถาบันการศึกษาทุกระดับจึงต้องมีบทบาทที่จะช่วยให้นักศึกษามีความรู้และทักษะในการ รักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจให้เจริญเติบโตมีความแข็งแรงเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

อัญชไม จันทมาศ (2544 : 29) ได้กล่าวถึงด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยว่า การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับนโยบายผู้บริหารของ สถาบันปัจจุบันการให้บริการมักจะเน้นไปในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นมากกว่าการป้องกัน และการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

อาภาพร นุลศรี (2546 : 21) ได้กล่าวถึงด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยว่า งานอนามัยเป็นงานที่ส่งเสริมและพัฒนานิสัยนักศึกษาให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดีเพื่อให้มี ความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนการจัดบริการด้านอนามัย ต้องคำนึงถึงความต้องการของนิสิต

สำหรับมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีแนวปฏิบัติการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยมหาวิทยาลัย รามคำแหง มีดังนี้

1. รักษาพยาบาลด้านปฐมพยาบาลปัจจุบันพยาบาลแก่นักศึกษา ข้าราชการและลูกจ้างของ มหาวิทยาลัย

2. บริการตรวจวินิจฉัยโรค โดยมีแพทย์และพยาบาลประจำทุกวัน

3. บริการผู้ป่วยที่เจ็บป่วยมากจัดส่งโรงพยาบาลของรัฐเพื่อตรวจรักษาต่อไป

การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับนโยบาย ผู้บริหารของสถาบัน ปัจจุบันการให้บริการมักจะเน้นไปในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นมากกว่า

การป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จากการวิจัยหลายโครงการพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าบริการนี้มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษามาก สถาบันอุดมศึกษาจึงควรให้ความสำคัญสนับสนุนเพื่อให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและบุคลากรในสถาบันอย่างเต็มที่

จากด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย สรุปได้ว่า ด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยเป็นการได้รับความสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัยด้านการรักษาพยาบาล การควบคุมดูแลร้านอาหาร การจัดระเบียบจราจรภายในสถาบัน และเวลาที่เข้า – ออก ของสถาบันการศึกษา

5. ด้านสำนักวิทยบริการ

การบริการด้านสำนักวิทยบริการถือเป็นส่วนสนับสนุนการศึกษาที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่างานบริการด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากตำราเรียนและการเรียนในชั้นเรียน และมีนักวิชาการได้กล่าวถึงสำนักวิทยบริการไว้ดังนี้

จินตนา สราวุธพิทักษ์ (2541 : 28) ได้กล่าวถึงสำนักวิทยบริการว่า ภายในสำนักวิทยบริการต้องมีแสงสว่างที่เพียงพอ แสงสว่างและการระบายอากาศ นักเรียนต้องใช้สายตามากถ้าแสงสว่างไม่มากพอหรือมากเกินไปอาจทำให้สายตาของนักเรียนผิดปกติ ถ้าใช้แสงสว่างธรรมชาติควรมีหน้าต่างกว้างและมากพอ ถ้าแสงสว่างไม่พอควรพิจารณาเพิ่มดวงไฟให้มีแสงสว่างพอเหมาะกับสายตา

มนัส สังข์คร (2546 : 24) ได้กล่าวถึงสำนักวิทยบริการว่า เป็นการบริการและกิจกรรมต่างๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกและสนองความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดได้อย่างเต็มที่และให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์จากการใช้บริการมากที่สุด จัดบริการเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ให้มีประสิทธิภาพที่สุด ทั้งนี้การบริการแก่ผู้ใช้บริการเป็นหัวใจของงานห้องสมุดโดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัยถือว่าการเข้าใช้บริการของห้องสมุดเป็นส่วนสำคัญและมีคุณค่าที่สุดในการส่งเสริมการเรียนการสอน การค้นคว้าและการวิจัยตลอดจนการศึกษาต่อเนื่องของนิสิตเพื่อให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ มีความพร้อมในการจัดเก็บรวบรวมและเผยแพร่ทรัพยากรทางปัญญาอย่างกว้างขวางและจัดบริการตามความต้องการของผู้ใช้บริการในมหาวิทยาลัย อย่างมีประสิทธิภาพหอสมุดหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า “ห้องสมุด” จึงมีความสำคัญทำให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์จากการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นคนที่มีความรอบรู้รู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตลอดจนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ห้องสมุดในระยะต่อมานั้นจึงได้พัฒนามาเป็นสำนักวิทยบริการ